

Zamecki, Stefan

Posiedzenie Pracowni Historii Nauk Ścisłych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 23/1, 242-243

1978

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ski — *Zbiory specjalne Głównej Biblioteki Lekarskiej, ze szczególnym uwzględnieniem XVIII wieku.*

Referat pierwszy stanowił streszczenie rozprawy doktorskiej prelegenta, przygotowanej pod kierunkiem doc. T. Brzezińskiego, kierownika Katedry Historii Medycyny Pomorskiej AM. W tezach do referatu prelegent przedstawił zebrany koncepcję metodologiczną swej pracy. Przez analizę formalną i merytoryczną dysertacji inauguracyjnych autor zamierzał dokonać hipotetycznej oceny stanu nauk lekarskich w Polsce czasów saskich. Biorąc pod uwagę miejsce i czas wydania dysertacji wyprowadził wnioski dotyczące możliwości przeniesienia na teren ziem polskich idei i ukierunkowań rozwojowych w medycynie, dominujących w danym ośrodku naukowym. Dyskusja po referacie dotyczyła przede wszystkim słuszności założeń pracy. Kwestionowano słuszność wnioskowania o poziomie medycyny na ziemiach polskich na podstawie przedstawionego przez prelegenta materiału. Podano również w wątpliwość prawidłowość niektórych kryteriów określania narodowości autorów dysertacji. Propozycje dotyczyły rozszerzenia pracy o ocenę materiału porównawczego, jakim mogłyby być niektóre późniejsze prace ówczesnych doktorantów. Mimo pewnych zastrzeżeń pracę prelegenta oceniono bardzo pozytywnie, podkreślając, że wypełnia ona lukę w badaniach źródłowych nad polską medycyną XVIII wieku. W podsumowaniu dyskusji promotor prelegenta, doc. T. Brzeziński, stwierdził, że to właśnie było głównym celem pracy.

Dr Z. Chyra-Rolicz przedstawiła referat, w którym zaprezentowała materiał zebrany podczas opracowywania w Instytucie Historii PAN pracy pod kierunkiem prof. J. Leskiewiczowej pt. *U źródeł polskiej inteligencji. Funkcjonowanie zawodu i wykształcenia w przemianach społecznych epoki Oświecenia*. Zapoznając zebranych z różnorodnymi rodzajami źródeł i materiałów, które można wyzyskać do biografii polskich lekarzy, autorka omówiła także metodę poszukiwań źródeł biografistycznych.

Ostatni referat, wygłoszony przez kierownika Działu Zbiorów Specjalnych Głównej Biblioteki Lekarskiej — mgr C. Czerwińskiego — zapoznał zebranych z wyborem materiałów do historii medycyny polskiej XVIII w., którymi dysponuje Główna Biblioteka Lekarska oraz z możliwościami korzystania z nich przy pomocy kserokopii, mikrofilmów i mikrofisz. Referat wzbudził duże zainteresowanie.

W czasie przerwy w zebraniu uczestnicy obejrzeliby wystawę niektórych starodruków i druków ulotnych oraz rękopisów pochodzących ze Zbiorów Specjalnych Głównej Biblioteki Lekarskiej.

W zebraniu wzięło udział 19 współpracowników Zespołu Historii Nauk Medycznych.

Zofia Podgórska-Klawe

POSIEDZENIE PRACOWNI HISTORII NAUK ŚCISŁYCH

8 czerwca 1977 r. odbyło się — pod przewodnictwem prof. Jerzego Dobrzyckiego — posiedzenie, na którym dr Stefan Zamecki wygłosił referat poświęcony wydanemu w latach 1972—1974 dwutomowemu dziełu Williama A. Wallace'a *Causality and Scientific Explanation. Volume one: Medieval and Early Classical Science (1972); volume two: Classical and Contemporary Science (1974)*. Ann. Arbor, The University of Michigan Press.

Główna część referatu poświęcona była treści drugiego tomu książki W. A. Wallace'a. Tom ten jest cenną pozycją z zakresu światowej historii filozofii nauki. W referacie uwypuklono przede wszystkim te wątki podjęte przez W. A. Wallace'a, które dotyczą problematyki przyczynowości i naukowego wyjaśniania w czasach

nam współczesnych. Problematyka ta omawiana jest w książce w kontekście analiz poglądów takich uczonych jak: W. S. Jevons, J. B. Stallo, E. Mach, H. Poincaré, E. Le Roy, P. Duhem, neopozytywiści z Koła Wiedeńskiego, R. B. Braithwaite, C. G. Hempel, E. Nagel, A. H. Whitehead, E. Meyerson, C. J. Ducasse, J. J. C. Smart, W. Sellers, S. Toulmin, M. W. Wartofsky, D. Bohm, M. Bunge, R. Harré i wielu innych.

Wiele miejsca poświęcono w książce dyskusji z Kuhnem, Lakatosem, Feyerabendem, Popperem i innymi reprezentantami współczesnej zachodniej filozofii nauki. Szczególnie interesujące są w związku z tym dwa ostatnie rozdziały, które stanowią próbę zastosowania analizy tematycznej w rozumieniu Geralda Holtona do rozpatrzenia w formie skróconej materiału historycznego zaprezentowanego w obu tomach książki.

Tezę wiodącą omawianej pracy W. A. Wallace'a jest twierdzenie, iż wzrost wiedzy naukowej ma charakter kumulatywny. Zdaniem dr S. Zameckiego teza ta nie została przez autora uzasadniona w sposób przekonujący. Referent przyznał natomiast, iż można uznać kumulatywny model wzrostu wiedzy naukowej za jedną z możliwych hipotez roboczych. Na ostateczne rozstrzygnięcie, czy wzrost ten odbywa się kumulatywnie czy też niekumulatywnie jest — zdaniem referenta — jeszcze za wcześnie. Gdyby rzeczywiście udało się odszukać w dziejach te same tematy, pojawiające się niezmiennie i rozstrzygane w sposób umożliwiający porównywanie wyników, wówczas można by postawić problem kumulatywności rozwiązań tych właśnie tematów: jesteśmy — jak się zdaje — na początku tej drogi.

Według referenta książka W. A. Wallace'a uświadomiła mu fakt, iż można jednak starać się przedstawić rozwój filozofii nauki i innych metanauk w sposób kumulatywny. To nie nauka rozwija się kumulatywnie — jak można by sądzić na podstawie deklaracji autora, lecz, być może, kumulatywnie rozwija się zespół mniemań na temat nauki. Przekonanie to ma więcej szans na uzasadnienie aniżeli teza, iż nauka rozwija się kumulatywnie bądź też niekumulatywnie.

W dyskusji rozważano głównie stosunek poglądów W. A. Wallace'a do pozytywistycznej filozofii nauki, stwierdzając zbieżność niektórych ustaleń autora z ustaleniami marksistowskich filozofów nauki.

Tego samego dnia mgr Mieczysław Bąk omówił treść poszczególnych numerów brytyjskiego periodyku „Social Studies of Science”. Periodyk ten podejmuje problematykę z pogranicza historii nauki, polityki naukowej, socjologii nauki i dyscyplin pokrewnych.

Stefan Zamecki

WSPÓLNE ZEBRANIE ZAKŁADU SOCJOLOGII NAUKI IFIS I PRACOWNI HISTORII ORGANIZACJI NAUKI IHNOIT

13 maja 1977 roku odbyło się — pod przewodnictwem dra Bohdana Jaczewskiego — pierwsze wspólne zebranie Zakładu Socjologii Nauki Instytutu Filozofii i Socjologii PAN oraz Pracowni Historii Organizacji Nauki Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN. Referat pt. *Historyczny proces instytucjonalizacji nauki polskiej* wygłosił doc. Zdzisław Kowalewski.

Dyskusja nad referatem objęła dwie grupy zagadnień. Jedną z nich dotyczyła aspektów historycznych wygłoszonego referatu. Dr P. Hübner zwrócił uwagę, iż używanie terminu Rzeczypospolita jest bardzo trudne do zaakceptowania przez historyka w odniesieniu do państwowości polskiej do XIII wieku. Dr E. Tomaszewski — kwestionując zastosowaną periodyzację do analizy procesu instytucjonalizacji nauki polskiej — zaproponował adaptację periodyzacji stosowanej już w historii kultury, co umożliwiłoby szersze analizy porównawcze.